

PELASTUSOPISTO

CTIF-seminaari 17.11.2020

Komposiitti lentokoneissa ja niiden riskit:

Näin vältät altistumisen

Miika Hänninen
Pelastusopisto

AFP photo

Komposiitti

Määrittely, käyttö ja rakenne

Komposiitti - määrittely

Komposiitti: yleisnimi kaikille kahden tai useamman fyysisiltä tai kemiallisilta ominaisuuksiltaan erilaisten materiaalin yhdistelmille, jotka muodostavat toimivan kokonaisuuden.

Materiaalit toimivat yhdessä, mutta eivät ole lienneet tai sulautuneet toisiinsa.

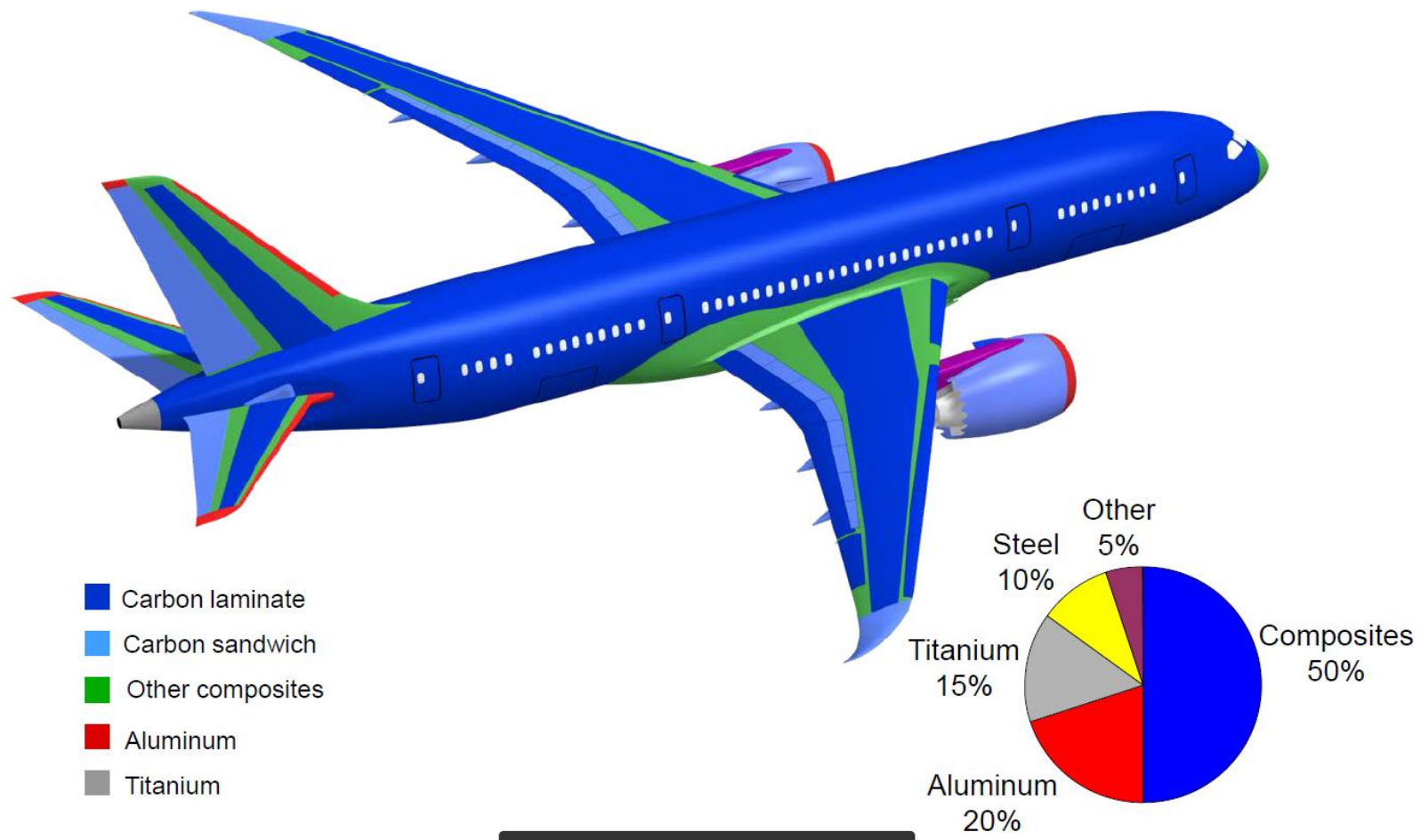
→ tavoitteena maksimoida kahden tai useamman eri materiaalin hyvät ominaisuudet.

Komposiittien rakenne

- Komposiitit rakentuvat kahdesta osasta: **matriisista** ja **lujitteista**.
- **Lujitteet** on yleisnimi matriisiin sisällä oleville *kuiduille*, partikkeleille tai hiutaleille. Lujitteet voivat lujuuden lisäksi muuttaa jäykkyyttä, sähkönjohtavuutta, lämmönjohtavuutta tai jotakin muuta tarvittavaa ominaisuutta.
- **Matriisi** sitoo lujitteet yhteen ja suojaa niitä ympäristön vaikutukselta → kerta- ja kestopuovut

Composite Structure Content of the 787

Komposiitin hyödyt lentokoneissa?

Kevytrakenteisia

- polttoaineen kulutuksen vähentyminen

Kestävyys

- alhaisemmat kunnossapitokustannukset kuin alumiinilla → korroosio ja väsyminen

Suuria yhtenäisiä pintoja

- vähemmän yhteen liitettäviä osia → nopeampaa ja yksinkertaisempaa kokoamista

Komposiitin terveysvaarat onnettomuustilanteessa

Työturvallisuus

Komposiitin haasteet onnettomuudessa

- Työturvallisuuden kannalta kaikkia kemikaaleja, syntyviä seoksia, koostumuksia ja pitoisuuksia ei tunneta etukäteen onnettomuustilanteissa!
- Altistuminen tapahtuu silmien, ihon ja hengitysteiden kautta
- Heikentynyt arviointi- ja päätöksentekokyky → voi heikentää henkilön mahdollisuutta pelastautua
- Savussa olevat haitalliset aineet voivat aiheuttaa voimakasta yskimistä/tukehtumista sekä voimakasta näkö- ja silmä-ärsytystä. → hidastaa pelastautumista.
- Hiilikuitukomposiittien tulipalojen tutkimuksissa on todettu, että terveysriskien selvittäminen vaatii lisää tutkimuksia → vaarallisempaa kuin asbesti?
- Tutkimustiedon mukaan osa kuiduista on tarpeeksi pieniä hengitettäväksi keuhkoihin.
- Nopeasti yleistyvä materiaali lentokoneissa.
- Palanut komposiittiosa ei kanna alkuperäisiä kuormia

Mikä aiheuttaa terveystvaaran?

Kuituvahvistettujen komposiittimateriaalien tulipaloon ja räjähdysiin liittyvät ilma-alusonnettomuudet aiheuttavat ainutlaatuisia ympäristö-, turvallisuus- ja terveystvaaroja.

Komposiittimateriaalit eivät itsessään ole terveydelle vaarallisia → hiihtosauva, jääkiekkomaila.

Komposiittien kolme terveystvaaran aiheuttajaa:

1. **terävät kuitupiikit** → rikkoontuneista osista, kulkeutuvat ihon läpi elimistöön.
2. **hienojakoinen kuitupöly** → kulkeutuu tuulen tai tulipalon mukana, sitoutuu keuhkoihin, ajoneuvoihin ja kalustoon .
3. **savukaasut** → myrkylliset kaasut, joita voi syntyä komposiittimateriaalin tulipalossa.

Mahdollisia lyhytaikaisia terveystaikutuksia

Silmä ja iho-oireet:

- **Haavat** → pisto- ja viiltohaavoja, kuitupiikit menevät ihon läpi kehoon.
- **Ärsytys, punotus, kutina tai arkuus** → terävät kuitupiikit ja tulipalossa vapautuneet kemikaalit

Hengitysoireita:

- **Kurkkukipu** → palamisessa vapautuneet kemikaalit, hienojakoinen kuitupöly
- **Hengen ahdistus, hengityskyvyn heikentyminen** → palamisessa vapautuneet kemikaalit, hienojakoinen kuitupöly

Pitkäaikaiset vaikutukset

Pitkäaikaiset vaikutukset:

- Kudosvauriot → Syöpä? → Lisää tutkimusta!
- Jotain muuta?
- Lyhytaikaiset terveysongelmat on dokumentoitu ja tunnetaan melko hyvin.
- Viivästyneitä ja pitkäaikaisia vaaroja ei tiedetä yhtä hyvin.

Suojautuminen

Tietoa komposiitista → Valmistajan ohjeet

Tietoa komposiittirakenteista ja suojautumisesta lentokonevalmistajien omista pelastuskorteista (ARFF Charts) ja teknisistä tiedoista

Esim:

[Airbus](#)

[Boeing](#)

Airbus - ARFF Firemen Guidelines

- Henkilöstölle aiheutuva riski johtuu materiaalin hajoamisesta tulipalon aikana ja sen jälkeen; onnettomuuspaikan voimakas lämpö hajottaa hartseja, jotka yhdistävät kuidut, vapauttaen myrkyllisiä höyryjä ja lisäävät riskiä hengityksen aikana.
- Hengitysvaaran lisäksi nämä kuidut voivat aiheuttaa ihottumaa.
- Komposiitti- ja metallirunkoisten ilma-alusten sammutus- ja pelastustöissä olisi käytettävä ”eristäviä hengitysjärjestelmiä” (PI-laite).

Henkilökohtaiset suojaimet

TARVITTAVAT HENKILÖSUOJAIMET VALITAAN AINA TILANTEEN JA TYÖTEHTÄVÄN MUKAAN! Huom! → kaikki onnettomuusalueella työskentelevät!

Suojavaatetus:

Paloasu tai kertakäyttöinen hupullinen suojapuku.

Hengityksen suojaus:

Suojaimina pölyltä suojaava hengityssuojain, paineilma- tai raitisilmanaamari.

Silmien suojaus:

Kasvot peittävä kasvonsuojain tai tiiviit suojalasit.

Käsien suojaus:

Sammutushanskat tai nahkahanskat, joiden sisällä kertakäyttöhanskat (Nitriili-kumikäsineet, jos kemikaalialtistumisen vaara).

Toimenpiteet, joilla minimoida altistumista

Tulipalon sammuttaminen

Käytetään paineilmalaitteita sammutettaessa tulipaloa.

Vältetään liian suurta painetta, jottei komposiittipiikit ja -pöly leviä.

Aineen sitominen

Esim. suojavaahdotuksella.

Alueen eristäminen

Eristetään onnettomuusalue ja huomioidaan lähestymissuunta.

Altistuneiden määrän minimointi

Alueella työskentelee vain tarvittava määrä henkilöitä.

Evakuointi

Evakuoidaan lähialueella olevat ihmiset, jotta he eivät altistu

Minimoi altistuminen

Suojavarusteiden pesu

Pestään huolellisesti kaikki suojavälineet, vältetään lisäaltistusta.

Ajoneuvot ja pelastuskalusto

Huuhtelu ja pesu → muistettava suojautua!

Pussitus

Komposiittimateriaalin pussitus muovilla tai muoviin käärintä estää pölyn leviämisen.

Altistuneiden jatkohoito

Tarkastetaan alueella työskennelleet ja muut mahdollisesti altistuneet ihmiset, ja ohjataan heidät jatkotutkimuksiin.

Huolellinen jälkisammutus

Jälkisammutus oltava riittävä, jotta kaikki pöly saadaan sidottua.

Vaurioituneiden osien käsittely

Käsiteltäessä on käytettävä aina henkilösuojaimia

PELASTUSOPISTO

Puh. 0295 450 201, PL 112 (käyntiosoite: Hulkontie 83), 70821 Kuopio

PELASTUSOPISTO.FI

